

עין משפט
גו מצוה

ה:

מאימתי פרק ראשון תענית

מסורת הש"ס

א [משמע] א"ח סתם קב
שפי' א:

לעני רש"י

רש"י בירורי. לנבול יודל.

מוסף רש"י

מי גרם לשאול לישב
בבבב. דכתיב וכו'. מי קט
רש"י פ"ח וכו'. וכו'. מי
מיה א"ח שגמרה לו פתח
שמואל וכו'. נקרי.
דואה קרי (מניחה טו).

רבינו הגאון

ותוב כעא מנייה. כריכי ריה
כי וקן שמואל וגו'. מי קט
כילי. דכתיב וכו'. וכו'. מי
כמסתח מורד (במשקין)
פ"ח פ"ח מיתח (שורשין)
שנא וז היה אסתח של
שמואל הרמיה. אמר ליה
הכי אמר ר' יוחנן. וכו'.
הקפין הקב"ה עליו.
שנאמר ויהי כי וקן
שמואל (נחמתי כי המלכתי
את שאול ללך. וכו'.
לשמואל ויועק אל ה' כל
הלילה. אמר לפניו רבונו
של עולם שקלתי כמשה
ואהרן כו'. ע"י מי גרם
לשאול לישב שתי שנים
ומתעבב בבבב. וכו'.
שמואל הרמיה. וכו'.
גברא מקמי גברא. אין.
שנאמר הצבתי בניאים
הרגתים באמרי פ'.
במשפחה לא נאמר אלא
באמרי פ'. אלמא מדי
גברא מקמי גברא. אין
אמר דבר הלכה בספרה
שמואל קנה לושט
ויבא לירי סנה. וכו'.
(השדה). בת דברין אי
ליה הכי אמר ר' יוחנן.
יעקב אבינו לא מה.
שנאמר כי הנינו מושעך
מרחוק ואת זרעך ממצר
שבים וגו'. מקוש יעקב
לורעו. וכו'. וכו'.
הוא בחיים.

רבינו גרשום

יבא ניהו ע"ו. דכתיב פן
צמחון ועשיתם פסל.
יאמר כל מקום שנאמר
השתחית אינו אלא דבר
צורה וכו'. ע"א. מאי ניהו
צ"ו. כלומר. כשהוא עובר
גני. חרי ע"ו דקוריים
כו'. ומלך דהוא קרא
כי שתי רעות משפט ע"ו.
כתיב וכו'. לא בטלו
משפט דיתון בחייה.
משכן. מרעני כל עם
אבותי. דאמר ל' פ'
שחטא מת בתו. קצת
עליו וקנה. דא"ו נתי עליה.
הסבר וכו'. וכו'. אלא באמרי
פ'. כגון שמואל. ביועב
ומכירה.

ומי סבב שמואל והא בר ג"ב שנין הוה וכו'. ועמה (אפי') מיי
שמואל כ"ב שנה שהרי בשנה ראשונה שהיה עלי ממונה לכ"ג
נולד שמואל דכתיב (שמואל א' א) ועלי יושב כלומר אותו יום נתישב
ונמנה ועלי היה נביא ופוטע ארבעים שנה כדמפרש בקרא
ושמואל היה נביא ופוטע י' שנים
קודם מלכות שאול כדליתא בסדר
עולם נמצא שהיה שמואל בן מ"ט
שנה כשפסק מלכות שופט ומי שנה
בשנה ראשונה שהיה עלי נביא
נולד ותמתין ענין ופלגא דשאל
המלך הכי ג"ב שנין ופלגא קא פריך
ומי סבב ומורי ש"י חשיב הני ארבעים
שנה דעלי קודם ששנה הארון
ונכחו יום שנשנה מת דכתיב ויהי
כהיכירי ארון האלהים ויפול לחורנית
ותשבר מפרכתו וגו' והארון היה
בבית אבינדב בגבעה עשרים שנה
דכתיב (שמואל א' ז) וירבו הימים
ויהיו עשרים שנה ויהוה כל בית
ישאל אחרי ה' ומי כשמלך דוד
בירושלים דהיינו לאחר כשמלך
בחדון שבע שנים ומתה הביאו
לשם א' ומשוב ארבעים שמה עלי
עד שנה שנה שהיה הארון בבית
אבינדב היינו שנים נמצא שהיה
ששים שנה משולד שמואל עד שנה
הארון בירושלים א"ע"ג דנולד בשנה
הראשונה א"כ נכי לפחות מני שנה
עד שהיו ארון שבעה חודשים (א) היה
הארון שבעה פלגים דלך קא חשיב
ומלי להנהו דשעת הרון נמצא שהיה
שמונה שנים ממימת שמואל עד
שנה הארון בירושלים שהרי היה
שנה חודשים ממימת שמואל קודם
שמשו דוד למלך בחדון ומלך שס
שבע שנים ומתה ומי מלך בירושלים
והיכל הארון ועמה הסר שמונה
שנים מן ששים שנים שהיה משולד
שמואל עד הגעת הארון ושא"ל ג"ב
שנים: יעקב אבינו לא מה.
וכן משמע (ו) דכתיב ויגוע ולא
כתיב וימת כדמפרש בטוטה (דף י"א).

ביועב ומכירה קאמינא. פי'
ביועב שנה עליה
ומכירה שנה אומה:
מלקוש

לידי סכנה בתר דסעוד א"ל הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מה א"ל וכי
כבדי ספרו ספדינאי וחנטו חנטיא וקברו קברויא א"ל מקרא אני דורש
שנאמר ואתה אל תירא עברי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל לי הנני
מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים
אף הוא בחיים א"ר יצחק כל האומר רחב רחב מיד נקרי א"ל רב
נחמן אלא אמנא ולא איכפת לי א"ל כי קאמינא ביועב ובמכירה
אמשול לך משל למה"ד לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא
ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו אבל
מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו וכשביקש לילך אמר אילן אילן
במה אברכך אתה אומר לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין שיהא
צילך נאה ארץ צילך נאה שתהא אמת המים עוברת תחתך הרי
אמת המים עוברת תחתך אלא יהי רצון שכל נשיות שנוטעין ממך
יהיו

שקולס כשפיס. דכתיב
הצנינו מהן דכתיב וקדריס
להמיר ועמי המירו בחדר
במועד קטן (דף כ"ה) וז

שקולה כשתיים ומאי ניהו ע"ו דכתיב יכי
שתיים רעות עשה עמי אותי עובי מקור מים
חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים
וכתיב בהו כ"י עברו איי כתיים וראו וקדר
שלאו והתבוננו מאד וגו' ההימיר גוי אלהים
והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלא
ויעיל תנא כותיים עובדים לאש וקדריים
עוברין למים ואע"פ שיועדים שהמים מבבין
את האש לא המירו אלהים ועמי המיר
כבודי בלא יועיל וא"ל רב נחמן לר' יצחק
מ"ד יודיה כאשר זקן שמואל ומו סבב שמואל
כולי האי והא בר ג"ב הוה דאמר כו' מ"ת
בג"ב שנה זהו מיתתו של שמואל הרמתי
א"ל הכי אמר ר' יוחנן זקנה קצצה עליו דכתיב
ינחמתי כי המלכתי את שאול אמר לפניו
רבש"ע שקלתי כמשה ואהרן דכתיב
משה ואהרן בכהנו ושמואל בקוראי שמו
מה משה ואהרן לא במלו מעשה ידיהם
בחייהם אף אני לא יתבטל מעשה ידי
כתיב אמר הקב"ה היכי אעביד לימות שאול
לא קא שביק שמואל לימות שמואל אדוור
מרנני אבתריה לא לימות שאול ולא לימות
שמואל כבר הגיעה מלכות דוד וואין מלכות
נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא אמר
הקב"ה אקפיץ עליו זקנה היינו דכתיב
ושאל יושב בגבעה תחת האשל ברמה
וכי מה ענין גבעה אצל רמה אלא לומר
לך מי גרם לשאול שישב בגבעה שתי
שנים ומחצה תפלתו של שמואל הרמתי
ומי מודחי גברא מקמי גברא אין א"ר
שמואל בר נחמני א"ר (יוחנן) מ"ד יעל כן
הצבתי בניאים הרגתים באמרי פי
במעשיהם לא נאמר אלא באמרי פי אלמא
מודחי גברא מקמי גברא רב נחמן ור' יצחק
הוה יחבי בסעודתא א"ל רב נחמן לר' יצחק
לימא מר מילתא א"ל הכי אמר ר' יוחנן אין
מסחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבא
לירי סכנה בתר דסעוד א"ל הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מה א"ל וכי
כבדי ספרו ספדינאי וחנטו חנטיא וקברו קברויא א"ל מקרא אני דורש
שנאמר ואתה אל תירא עברי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל לי הנני
מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים
אף הוא בחיים א"ר יצחק כל האומר רחב רחב מיד נקרי א"ל רב
נחמן אלא אמנא ולא איכפת לי א"ל כי קאמינא ביועב ובמכירה
אמשול לך משל למה"ד לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא
ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו אבל
מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו וכשביקש לילך אמר אילן אילן
במה אברכך אתה אומר לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין שיהא
צילך נאה ארץ צילך נאה שתהא אמת המים עוברת תחתך הרי
אמת המים עוברת תחתך אלא יהי רצון שכל נשיות שנוטעין ממך
יהיו

שקולס כשפיס. דכתיב
הצנינו מהן דכתיב וקדריס
להמיר ועמי המירו בחדר
במועד קטן (דף כ"ה) וז

וקדריים כדמפרש שהרעו משניהן לא
לכתיב א"ע"פ שיראתם פחותה לא רלו
ולא עוד אלא בלא יועיל: והאמר מר.
מיתמו של שמואל הרמתי (ט) ולא
י' כרת היא. כמסתח שמחוט (פ"ג)
מפרש מת בכך שנים זו היא מיתת
כרת בכך וכן זו היא מיתת אכזריה:
ימיו של שמואל ג"ב שנה דכתיב
עד יגמל הנער וגו' דסיבירי' דלע"ו
וכ"ד חדשים דקרא מיוקן וכתיב
(שמואל א' א) וישב שס עד עולם
עולמו של לי חמשים שנה שנאמר
(במדבר ט) ומנן חמשים שנה ישב
מלכא העבודה (ז) ונכדוהו) ירושלמי
וכסדר עולם מלכא כשני דפי' מוספת
על זה: קפלה. הלכין שער: נחמתי.
ולא הקב"ה להורגו מיד: שקלתי
כמשה ואהרן דכתיב משה ואהרן
בכהנו ושמואל בקוראי שמו וגו'.
שון הן: מעשה ידין. יושע אף
הוא היה מלמירו של אהרן כדלמא
בשיריון (דף י"ד): ילא משה ושנה
לכן אהרן פירקו: פי וסור. נחור:
מרנני כולי עלמא אכזריה. דאמרי
מזמית וזטר שמח מ"ו עברה היתה
זו: וכי מה ענין נכטה בנימין אל
רמה. כהר אפרים: שישב ב' שנים
ומחלה. כדמפרש בסדר עולם שמלך
ומחית שנת עשר שמואל ושנים
עשרה ושלשה חטא: אלמא באמרי
שנת שלש עשרה לסקוף שמונה חודשים:
מי מירתי גברא כו'. דלירתי שמואל
דמקמי דוד: כמעשיהם לא נאמר.
דמשמע עטור חטא: אלמא באמרי
פי. מפני דבר שגורתי כגון האל
מעשה דשמואל: שמה יקדים קנה.
כשיצאו הקול נפתח אותו כובע שעל
פי הקנה ונכנס בו המלכל ומסתכן
ולפיכך לא חומר לך כלום. מאלכ
ומסתה הולך דרך חושט: (ט) ה"ג
לימא לן מר מירי. ולא נרסקין חד
לחכמה: לא מה. אלא מי הוא
עולם: כדרי. וכי כחנס ספרו
ספדיא וחנטו חנטיא דכתיב ביה
(בכאשית ג) ויחנטו (אותו) ויספרו
(לו): מקרא אני דורש. והאי דחנטו
חנטיא ספורים היו שמת: מה ורעו
כחיים. כשהוא מקבץ את ישראל
מארץ שנים החיים הוא מקבץ שכן
כשני שהממים אינן כשני: אף
הוא כחיים. שיצאלו בגולה כדי
לגאול את בניו לעיניו כמו שאלינו
במצרים וירא ישראל וגו' ורשית
ישראל קנא. וחנטו חנטיא דממה
להם שמת אלז מי היה: כל האומר
רחב רחב מיד נקרי. נעשה בעל
קרי: לא איכפס לי. איני חושש:
ביועב. היינו נמי מכירה: פי הוה
מופטר. רב נחמן מרד יחזק: והיה
זילו נאה. שזה לרין לחדש עייף
לנוח חמתי: ופירסויו מוסקין.
לרעב: ואמס המים. לנמא:

תורה אור השלם

1. כי שתיים רעות יעשה
עמי אתי עובי מקור מים
חיים לחצוב להם בארות
בארות נשברים אשר לא
יכלו יקדים. ימיהו ב' ג'
2. כי עברו איי כתיים
וראו וקדר
והתבוננו מאד וראו וקד
הקרה כדאית: ההימיר גוי
אלהים והקרה האר
אלהים ועמי המיר
כבודו בלא יועיל.
3. ויהי כאשר זקן
שמואל וישב את בניו
שפטים לישראל.
שמואל א פ ח א
4. נחמתי כי המלכתי
את שאול למלך כי שב
מאחרי ואת דברי אל
הקוי וירד לשמואל
ויועק אל ה' כל הלילה:
שמואל א טו י א
5. משה ואהרן ככהנו
ושמואל בקוראי שמו
קראים אל ה' ודוא
יעצמו. הללים ע"ו
6. וישע שאלו כי נורע
דוד ואנשים אשר אתו
ושאל יושב בגבעה
תחת האשל ברמה
ועתו כירו וכל עבריו
נצבים עליה.
שמואל א כב ו
7. על כן המלכתי
בניאים הרגתים באמרי
פי ומשפטך אור יבא:
חשתי ה
8. ואתה אל תירא עברי
יעקב נאם ה' ואל תחת
ישראל לי הנני מושיעך
מרחוק ואת זרעך מארץ
שבים רחב רחב מיד נקרי
ושאן ואין מחריה:
ימיהו ל'

הגהות הב"ח

(ב) ע"י ד"ה שקולס טו.
ג"כ מלכין רש"י משמע
שהיה נורס חמשים עובדים
למים וקדריים עובדין ללש
למים פילקוט ע"ש:
(ג) ד"ה והאמר מר מי של
שמואל הרמתי כרת היא
כמ"ש שמחוט מפרש מת
בכך וכך שנים כו' מ"ל
מיתת ולא נחמתי: (א) תוב'
ד"ה ומי ס' אומן שבעה
חודשים שהיה הארון פי
דשפת הרון ונמצא שהיו
שמה: (ד) ד"ה יעקב כו'
יקן משמע מדרבתי וטעו:
יהיו